

Evidemment, pour réduire la pollution de l'air, des solutions existent : produire de l'énergie avec le vent, l'eau, le soleil, à la place du charbon, du pétrole et du gaz, réduire la circulation en ville, développer les transports collectifs en bus, tram, transporter les marchandises par trains, faire payer les entreprises qui polluent pour les encourager à produire autrement. Mais tous les gouvernements ne sont pas prêts à agir.

Et nous, quelles sont nos attitudes, on peut agir? Chacun peut changer ses habitudes de vie pour polluer moins. En se déplaçant différemment: réaliser les petits déplacements à pied, à vélo, en rollers, en trottinette... Prendre le bus, le tram ou le métro, faire du covoiturage: partager une voiture à plusieurs plutôt que de prendre sa voiture tout seul, choisir le train moins polluant que l'avion. En achetant différemment : en essayant d'acheter des produits, par exemple au marché, fabriqués près de chez soi, car ils n'ont pas fait des milliers de kilomètres pour venir dans les assiettes, en évitant les produits avec beaucoup d'emballages: leur fabrication et leur destruction polluent en choisissant des produits bio qui n'ont pas poussé avec des produits chimiques. Et dans la maison: ouvrir les fenêtres chaque jour pour aérer, chauffer moins, en portant des vêtements chauds, remplacer les produits de ménage chimiques par d'autres plus naturels comme le vinaigre blanc, choisir, quand c'est possible, des peintures naturelles. Bien sûr, ces petits gestes ne vont pas sauver la qualité de l'air, mais chacun peut faire sa part !

OLIV TA'LIMDA EKOLOGIK TA'LIM VA TARBIYANING SHAKLLANISHI

Xasanova Dilobarxon Abdumannob qizi
dilobarxasanova@9gmail.com
Farg'ona davlat universiteti

Bilimlar iqtisodiyoti davrida oliy ta'lim oldiga umrboqiy ta'lim, innovatsion iste'dodlarni yetishtirish kabi ko'plab talablar qo'yilmoqda. Bizning ta'lim obyekti, ya'ni inqilobiy iste'dodlar barqaror ekologik muhitni va talabalar uchun, ayniqsa a'lo va faol talabalar uchun taqdim etilgan amaliy platformani o'rnatishga bog'liq bo'lgan bilimlarni muvaffaqiyatga erishish, birlashtirish va tarqatish qobiliyatiga ega bo'lishlari so'raladi. Birlar. Ilmiy tadqiqot ekotizimining qulay doirasini tashkil etish, nazariy va amaliy izlanishlar asosida kollej o'quvchilari uchun ochiq innovatsion platformani barpo etish, innovatsion ong va qobiliyatni tarbiyalashni butun ta'lim jarayoniga kiritish juda samarali va zarurdir. U ta'limni organik, murakkab va birlashgan tizim sifatida qaradi, unda ta'lim ekotizimidagi barcha omillar (maktab va boshqa o'qituvchilar) uzviy bog'liq bo'lib, bu o'z navbatida izchillik va ziddiyatni, muvozanat va muvozanatni dinamik ravishda namoyon qiladi. Bu dunyoqarash, qadr-qimmat tuyg'usi, muloqot, muvozanat va dinamik istiqbol nuqtai nazaridan ta'limni ekologik jihatdan rivojlantirishga yordam beradigan yangi kontseptsiya bo'lib, ta'lim muammolarini o'rganish va keyin nazariy va amaliy jihatdan yangi ekologik usulda ta'lim tadqiqotlarini olib borishdir. Oliy ta'lim, odatda, ta'lim tizimining turli ichki omillarining o'zaro ta'siri va ta'lim va tashqi muhit (jamiyat) o'rtasidagi modda, energiya va axborot ko'rinishidagi almashinuvi sifatida qaraladi. Ideal universitet o'qitish va tadqiqot, umumiy ta'lim va kasbiy ta'lim, tabiiy fanlar insonparvarlik fanlari, kampus va kampusdan tashqari ishlar, shuningdek, milliyashtirish va xalqarolashtirish o'rtasidagi muvozanatni saqlash orqali har tomonlama rivojlanishga erishishi kerak. Oliy ta'lim va ijtimoiy muhit o'rtasidagi munosabatlar biologiya va biologiya, biologiya va atrof-muhit o'rtasidagi o'xshash ichki mexanizmga ega bo'lib, u asosiy tana, shaxs, atrof-muhit va boshqa elementlardan iborat.

Nazariya va metod qismi. Ekologiya nuqtai nazaridan, ekotizim sifatidagi oliy ta'limning asosiy xususiyatlaridan biri uning umumiy dolzarbligi bo'lib, u ta'lim ekotizimining ijtimoiy tizim va ta'lim ekotizimining ichki elementlari o'rtasidagi umumiy bog'liqlikda namoyon bo'ladi. Yana bir muhim asosiy xususiyat - bu ta'lim va ijtimoiy muhitda namoyon bo'ladigan dinamik muvozanatdir. Ular o'rtasidagi o'zaro ta'sir natijasida shakllangan uyg'un simbiotik munosabatlar va ta'limning ichki tuzilishi rivojlanishining o'zi uyg'un va muvozanatli bo'lishga intiladi. Ideal oliy ta'lim ta'lim tizimining ichki va tashqi muhiti o'rtasidagi tabiiy muvozanatni saqlashga umid

qiladi. Demak, ekologik taraqqiyot yo'lidan borish uchun oliy ta'limdan asosiy tabiiy tamoyillarga, asosiy tamoyillarga va axloqiy me'yorlarga amal qilish talab etiladi. Oliy ta'lim muassasalari ko'p qirrali ekologik tarmoqda bo'lib, ularning ekologik muhiti ekologik, tabiiy, ijtimoiy, madaniy, iqtisodiy, jismoniy, psixologik, shuningdek, asosiy ta'lim, kasb-hunar ta'limi, kattalar ta'limi va boshqa ta'limning ekologik omillaridan iborat. Barqaror rivojlanishga erishish uchun oliy ta'lim ekologik muhit va insonning ichki muhiti bilan mutanosib bo'lishi kerak.

1) Muvozanatli ekologik muhitni yaratish - Oliy ta'limning ekologik muhitining mutanosib rivojlanishini yaratish kerak

2) Talabalar o'sib ulg'aygan ekologik muhit - Ta'limning barqaror rivojlanishi nafaqat umumiy taraqqiyot, balki shaxslarning doimiy rivojlanishi bilan bevosita bog'liqdir. Ta'lim murakkab tizimli loyiha bo'lib, uni tizim nazariyasi va printsiplari rahbarligida o'quvchilarning haqiqiy holati, tabiiy instinktlari va o'sish naqshlariga muvofiq yaxshi ishlab chiqilishi va boshqarilishi kerak.

3) O'qituvchilar malakasini oshirish uchun ekologik muhit - "O'qituvchi" ta'lim "ekologik zanjiri"ning hal qiluvchi bo'g'inidir. O'qituvchilar sifatining umumiy darajasi o'quv-ekologik muhitni rivojlantirishga, ijodiy iste'dodlarni tarbiyalashga ta'sir qiladi. O'qituvchilarning o'zlari uchun ta'sirli o'z-o'zini takomillashtirish va egoning yaxlitligi zarur va ekologik muhitda bajarilishi mumkin. O'quvchilarga bir stakan suv berish uchun o'qituvchining bir chelak suvi bo'lishi kerak deganlaridek, bizning ta'limning ekologik muhiti, albatta, o'qituvchilarni, keyin esa o'quvchilarni doimiy suv manbalari bilan ta'minlashdir.

Yuqori ball va past qobiliyat xitoylik kollej talabalari uchun kam uchraydigan muammo emas. Universitet o'zining haqiqiy ma'nosida bilim beradigan va o'rganadigan va mavjud bilimlarni hurmat qiladigan kampus emas, balki tadqiqot, izlanish, amaliyot, savol-javob, tanqid, tortishuv va inkorga to'la erkin saroydir. Tadqiqot va izlanishlarsiz, ifoda va bahs-munozaralarsiz, so'roq va meditatsiyasiz haqiqiy universitet ruhi bo'lmaydi. Ochiq innovatsion platformani qurish talabalar uchun ekologik muhitga to'la sahnani taqdim etadi. Ekologik shaharchani qurishda talabalarning innovatsion qobiliyatini rivojlantirish asosiy yo'nalishga aylandi. O'qitish tizimini, o'quv rejalarini tuzishni, amaliy aloqalarni, sinfda va darsdan tashqari faoliyatni tashkil qilishni isloh qilish zarur. O'qituvchilarni o'quv islohoti va ilmiy tadqiqot amaliyotini faol olib borish, ijodiy ta'limni o'quv jarayoniga integratsiyalash, sinfda va sinfdan tashqari darslarda muloqot qilish, innovatsiyalarni rag'batlantiradigan ekologik kampus muhitini faol yaratishga rag'batlantirish ham birdek muhim. Bundan tashqari, talabalarni turli fanlar bo'yicha o'tkaziladigan tanlovlar, ilmiy-texnikaviy innovatsiyalar, shuningdek, ijtimoiy amaliyot tadbirlarida ishtirok etishlarini tashkil etish, o'qituvchilar va talabalarning tadbirkorlik, shu jumladan tadbirkorlik faoliyatida ishtirok etishga bo'lgan ishtiyogini rag'batlantirishning uzoq muddatli mexanizmi va rag'batlantirish mexanizmini yaratish ham o'z tasdig'ini topdi.

Xulosa. Yana bir foydali yo'l – bakalavriat talabalarini repetitorlar bilan jihozlash, imkon qadar ko'proq talabalar o'qituvchilarning bevosita rahbarligini qabul qilishlari, turli ilmiy-tadqiqot ishlarida ishtirok etishlari, amaliy va innovatsion qobiliyatlarini samarali oshirishlari mumkin.

Amalda biz ta'lim tizimi va ta'lim modelini qayta qurish, o'quv dasturlarini qayta ishlab chiqish, amaliy mashg'ulotlarni qayta tashkil etish va h.k. kabi qator islohotlarni amalga oshirish orqali innovatsion qobiliyatni rivojlantirishni ekologik kampus qurishning asosiy yo'nalishi sifatida qo'ydik. Ba'zi yangi amaliyot bosqichlari, jumladan, "innovatsion trening", "intensiv ta'limning asosi" va "qobiliyatni rivojlantirish bo'yicha trening" sxemasi. Bundan tashqari, o'qituvchilar ta'limni isloh qilish bo'yicha tadqiqot va amaliyotni amalga oshirishga, innovatsion treningni o'qitishga qo'shishga da'vat etiladi. Talabalar turli ijodiy va amaliy mashg'ulotlarda qatnashish uchun ko'proq rag'batlantiriladi, masalan, intizom tanlovi, ijtimoiy amaliyot, loyiha tadqiqoti, tadqiqot va o'rganish va qog'oz yozish.

Ta'lim ekotizimini o'rganishda butun jarayon va ta'limning barcha elementlari va ularning munosabatlariga e'tibor beriladi. Yaxshi ta'lim ekotizimini va ochiq innovatsion platformani barpo etish, o'quvchilarning erkin o'sishi, o'qituvchilarning o'zini-o'zi takomillashtirish va

maktablar mustaqil rivojlanishi uchun ekologik muhitni yaratish yanada yuqori sifatli innovatsion iste'dodlarni tayyorlashning samarali yo'llari hisoblanadi.

IJTIMOY MUHTOJ QATLAMLARNI EKOTIZIMLI YONDASHUV ASOSIDA QO'LLAB-QUVVATLASH SAMARADORLIGI

Xusanova Xayriniso
husanovahayriniso@gmail.com
O'zbekiston Milliy universiteti

Dunyo miqyosida aholining ehtiyojmand qatlamlarini ijtimoiy himoyalash, ularning ish bilan bandligini ta'minlash orqali kambag'allikdan chiqarishga qaratilgan e'tibor yangi vazifalarni kun tartibiga qo'yimoqda. Ma'lumotlariga ko'ra, "... dunyo aholisining 47 foizi ijtimoiy himoyaning bitta turidan foydalana olsa, 53 foizi (4,1 milliard kishi) bunday yordamdan to'liq yoki qisman mahrumligicha qolmoqda. Dunyo davlatlari YAIMning atigi 12,8 foizi ijtimoiy himoya chora-tadbirlariga sarflanmoqda. Yuqori daromadli davlatlarda bu ko'rsatkich 16,4 foizni tashkil etsa, past daromadli davlatlarda 1,1 foizni tashkil etmoqda". Bu aholini ijtimoiy himoyalash tizimini takomillashtirishda ekotizimli yondashuv samaradorligini ilmiy o'rganish zaruratini ilgari suradi.

Yangi O'zbekiston sharoitida aholining ehtiyojmand qatlamlarini ijtimoiy himoyalashda ekotizimli yondashuv dolzarbligi oshib bormoqda. "Ijtimoiy himoya birgina ko'mak pullarini to'lash bilan cheklanmasligi kerak va muhtoj kishilarning "oyoqqa turib olishi"ga yordam berishi shart". Shu boisdan, aholini ijtimoiy himoyalash tizimini yanada takomillashtirishda mavjud tajribani tanqidiy-tahliliy o'rganish, ushbu sohadagi muammoli nuqtalarni aniqlash, ijtimoiy himoya tizimida differensiallashgan-preventiv texnologiyalarni faollashtirish orqali uning samaradorligini oshirish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Ushbu islohotlarda davlat – bosh subyekt maqomida bo'lib, ijtimoiy himoyaning boshqa subyektlari o'z kompetensiyalaridan kelib chiqib ijtimoiy himoya chora-tadbirlarini amalga oshirishda ko'makchi rolni o'taydi.

Davlat ijtimoiy siyosat orqali jamiyat va shaxs manfaatlarini muhofazalash yo'lida aholining turli ijtimoiy qatlamlari o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni tartiblaydi. Ijtimoiy himoya tizimi bu – davlat ijtimoiy siyosatining institutsional tarmog'i bo'lib, u o'zida jamiyatning strategik taraqqiyot maqsadlarini ifodalaydi. Ijtimoiy nochorlikni shakllantiruvchi omillar yig'indisi, ya'ni ijtimoiy tahlikalar natijasida moddiy-ma'naviy yordam va xizmat turlarini taqdim etadi. Zero, jamiki davrlarda insoniyat "tahlika jamiyatlari" maqomida bo'lib kelgan. Bularning ichida nochorlik, ijtimoiy himoyaga muhtojlikka tushirib yuboruvchi omillar yig'indisi ham bo'lib, jamiyatda ijtimoiy himoalanishga bo'lgan ehtiyoj va ijtimoiy himoya tizimining o'zaro aloqadorligini shartlaydi. Ijtimoiy tahlikalarning ijtimoiy tabiatini anglab yetishda nemis sotsiologi N.Lumanning "Tahlikani anglash" asari alohida ahamiyat kasb etdi. Uningcha, ijtimoiy tahlikalar ijtimoiy borliqning bosh xususiyati bo'lib, istiqbolning noaniqligi uning mavjudligini shartlaydi. Mamlakatimiz sotsiolog olimlari M.Bekmuradov, B.Karimov, Sh.Sodiqova va boshqalarning ilmiy tadqiqotlarida Ijtimoiy tahlikalar va ijtimoiy himoya tushunchlari o'zaro aloqadorlikda sotsiologik tavsiflangan. Demak, tahlikalar ijtimoiy hodisa sifatida turli ijtimoiy institutlar va jarayonlarning makro va mikro disfunktsional holatini anglatadi. Ijtimoiy tahlikalar muayyan ne'matlar (zararni moddiy-ma'naviy qoplab berish, ijtimoiy himoyalash, ijtimoiy sug'urta va boshqa shakllarda)ga da'vogarlikni shartlaydi.

Biz ushbu chizmada keltirilgan demografik va ijtimoiy (ko'p farzandlilik, kam ta'minlanganlik, to'liqsiz oila, yetimlik, kambag'allik) hamda ehtimoliy (ilmiy tahlil natijasida aniqlanadi – ishsizlik darajasining oshib borishi, muammoli, noqobil oilalar miqdorining dinamikasi, kambag'allik darajasining o'sib borishi va hakoza) tahlikalar mamlakatimizda amaldagi ijtimoiy himoya tizimining ustuvor yonalishlari doirasida qamrab olinganligi bilan ahamiyatli, deb bilamiz. Zero, ishsizlik, kambag'allik, muhtojlik, kasallik, mehnat qobiliyatini yo'qotish kabi ko'plab holatlar ijtimoiy barqarorlikka tahdid soluvchi muammolar bo'lib, xuddi shunday vaziyatga tushgan qatlamlarni ijtimoiy muhofazalash orqali mavjud muammolarni bartaraf qilish davlat va fuqarolik jamiyati tuzilmalari, institutlarining birlamchi maqsadi hisoblanadi.